

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 24 kap. 1 § i strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att strafflagen ska ändras så att också den som skickar textmeddelanden kan göra sig skyldig till hemfridsbrott.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1 Nuläge

Enligt 24 kap. 1 § i strafflagen ska bl.a. den dömas för hemfridsbrott som stör någons hemfrid genom att föra oväsen, kasta föremål, ringa telefonsamtal eller på något annat motsvarande sätt. Ett sådant annat motsvarande sätt kan enligt motiveringen till lagförslaget (RP 184/1999 rd) vara t.ex. att förorsaka långvarig eller upprepad skakning eller att förorsaka störning med hjälp av kraftigt ljus. Lagutskottet tog inte uttryckligen ställning till om trakasserier genom textmeddelanden kan betraktas som hemfridsbrott men konstaterade att 38 kap. 5-7 § i strafflagen inte kan tillämpas på störning genom textmeddelanden. Bestämmelserna om informations- och kommunikationsbrott i 38 kap. avser inte att skydda medborgarna mot pinsamma eller icke-önskvärda meddelanden (LaUB 6/2000 rd). I samband med detta ansåg utskottet det dock befogat att det i något lämpligt sammanhang utreds vilken roll denna typ av trakasserier spelar. Samtidigt bör det utredas om det rättsliga skyddet måste utökas.

Högsta domstolen fastställde i sitt förhandsavgörande HD 2008:86 att brottsbe-

skrivningen för hemfridsbrott inte uppfylldes genom att det skickades textmeddelanden.

Tingsrätten och hovrätten hade också förkastat åtalet om hemfridsbrott till den del det gällde textmeddelanden. Enligt tingsrätten gällde hemfridsskyddet inte textmeddelandens i det fallet att de hade tagits emot på en plats som omfattades av hemfriden. Hovrätten ansåg att med hänsyn till det syfte som framgick av förarbetena, den ställning som tagits i rättslitteraturen och den straffrättsliga legalitetsprincipen kunde sändandet av textmeddelanden inte betraktas som ett tillvägagångssätt i analogi med de tillvägagångssätt som uttryckligen nämns i det aktuella lagrummet, nämligen att föra oväsen, kasta föremål och ringa telefonsamtal.

Högsta domstolen konstaterade att man skickar textmeddelanden från en mobiltelefon till en annan på samma sätt som när man ringer telefonsamtal. Ljudsignalen från textmeddelanden upprepas dock vanligen inte på samma sätt som en ringsignal, och en individuell ljudsignal kan inte antas förorsaka sådana former av oväsen eller motsvarande störning som enligt ordalydelsen i bestämmelsen ska vara straffbara som hemfridsbrott i syfte att förhindra oväsendet och störningarna. Det att textmeddelanden upplevs som

störande beror därför ofta snarare av att innehållet upplevs som motbjudande än att själva ljudsignalen stör. När lagen stiftades ansågs det att störande textmeddelanden inte kunde jämföras med andra tillvägagångssätt för hemfridsbrott, och avsikten var då att tillämpningsområdet för bestämmelsen inte skulle gälla den som skickar textmeddelanden. Högsta domstolen konstaterade vidare att enligt legalitetsprincipen i 3 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen får en person betraktas som skyldig till ett brott endast på grund av en gärning som uttryckligen var straffbar enligt lag när den begicks. I oklara fall bör ordalydelsen i straffbestämmelsen därför tolkas snävt och till den åtalades fördel.

Under tiden före högsta domstolens avgörande hade polisen som hemfridsbrott undersökt sådan störning genom textmeddelanden som annars uppfyllde rekvisitet när det gäller hemfrid. Också rättspraxisen kring temat var oenhetlig. Åtminstone på underrättsnivå hade personer som trakasserat någon genom att skicka osakliga textmeddelanden till en mobiltelefon dömts för hemfridsbrott. Efter avgörandet har polisen inte längre undersökt störning genom textmeddelanden som hemfridsbrott. Avgörandet har också inskränkt polisens rätt att få uppgifter av teleföretagen. Enligt 36 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004) har polisen utan hinder av tystnadsplikten rätt att av ett teleföretag med samtycke av målsäganden och den som innehar en anslutning få sådana identifieringsuppgifter om uppkoppling till anslutningen som behövs för utredning av i 16 kap. 9 a § i strafflagen avsett brott mot besöksförbud, i 17 kap. 13 § 2 punkten avsett ofog eller i 24 kap. 1 § 2 punkten avsett hemfridsbrott. Högsta domstolens avgörande innebär att polisen inte har någon fastställd rätt att få uppgifter när det gäller störning genom textmeddelanden.

2 Föreslagna ändringar

I denna proposition föreslås att strafflagen ska ändras så att också den som skickar textmeddelanden kan göra sig skyldig till hemfridsbrott. Att skicka osakliga textmeddelanden kan jämföras med att ringa störande telefonsamtal.

För straffbarhet ska det förutsättas uppsåt. Tolkningsfrågor som gäller tillräknande kan aktualiseras i situationer där det är oklart var mottagaren befinner sig i respektive fall. För straffbarhet förutsätts, på samma sätt som vid telefonsamtal till en mobiltelefon, att gärningsmannen föreställer sig att den som textmeddelandet skickas till sannolikt befinner sig på en hemfridsskyddad plats.

När det handlar om ett brott som förutsätter uppsåt ska för straffbarhet förutsättas att den som skickat textmeddelanden har ansett det vara övervägande sannolikt att meddelandena stör hemfriden. Det innebär att den som skickar ett textmeddelande under normal arbetstid till en person som arbetar enligt sin regelbundna arbetstid inte begår någon straffbar gärning även om meddelandet är störande och skickas i avsikt att störa men tas emot på arbetsplatsen. Inte heller uppsåtliga, störande textmeddelanden som skickas på natten ska vara straffbara, om mottagaren i motsats till sändarens uppfattning händelsevis befinner sig utanför sitt hem. Försök till hemfridsbrott är inte straffbart.

En traditionell ”tråtelefon” är vanligen ansluten till en bestämd adress och hemtelefonen omfattas i regel av hemfriden. Med dagens teknik kan textmeddelanden däremot inte tas emot på något annat sätt än med en mobiltelefon, som i enlighet med benämningen är mobil (rörlig) en stor del av tiden, dvs. finns utanför hemmet och hemfriden. Endast störande meddelanden som tagits emot på en plats som omfattas av hemfriden ska vara straffbara, om sändaren så som beskrivs ovan har föreställt sig att meddelandena tas emot i hemmet.

När sändaren har skrivit in ett textmeddelande på mobiltelefonen skickar han eller hon meddelandet på samma sätt som när han eller hon ringer ett samtal, dvs. väljer mottagarens nummer. I normala fall informeras mottagaren med en separat ljudsignal om att han eller hon har fått ett textmeddelande. Ljudsignalen för ett textmeddelande upprepas vanligen inte på samma sätt som signalen vid ett telefonsamtal. Ljudsignalen är ofta också tystare. Ljudet av inkomna textmeddelanden är i princip mindre störande än ringsignalerna vid telefonsamtal. Hos den som utsätts för trakasserier väcker ljudsignalen trots allt en

tanke om att det igen har kommit ett icke-önskvärt meddelande. Detta stör personen på samma sätt som ett icke-önskvärt telefonsamtal som han eller hon har valt att inte svara på. Till skillnad från telefonsamtal kan mottagaren av ett textmeddelande inte heller hindra eller avbryta textmeddelandets ankomst. Att skicka osakliga textmeddelanden kan med fog betraktas som en gärning som är ägnad att störa någons hemfrid. Så förhåller det sig framför allt när gärningsmannens direkta avsikt är att störa någons hemfrid genom att skicka osakliga textmeddelanden och också när störande telefonsamtal och textmeddelanden är nära förknippade med varandra och utgör ett och samma trakasserande beteende.

Att skicka ett enstaka textmeddelande kan antagligen vanligen inte anses uppfylla brottsbeskrivningen för hemfridsbrott, åtminstone inte det ensamma textmeddelandet. Det måste röra sig om flera textmeddelanden, men det är dock omöjligt att lägga fram några exakta siffror för antalet. Det blir aktuellt med en likartad helhetsbedömning som den som enligt gällande lag ska göras vid telefontrakasserier.

För straffbarhet ska det förutsättas att avsikten har varit att störa, vilket man ofta kan sluta sig till utifrån innehållet i meddelandena och det att de skickas upprepade gånger.

Det grundläggande syftet med bestämmelsen om hemfridsbrott är att trygga verklig frid i de utrymmen som omfattas av hemfriden. Att skicka osakliga textmeddelanden innebär hemfridsbrott som kan jämföras med att ringa osakliga samtal. Det här står i samklang med syftet med straffbestämmelsen.

Kriminaliseringen gäller inte störning genom e-post. Det föreslås inte heller att alla störande uppkopplingar till mobiltelefoner ska bli straffbara, utan skyddet ska gälla enbart i utrymmen som omfattas av hemfriden. För mera omfattande ändringar av lagstiftningen måste man på ett övergripande sätt dryfta hur klandervärda gärningarna i anslutning till integritet och frid är, vilket är omöjligt i samband med att paragrafen om hemfridsbrott ändras. I stället behövs det eventuellt en helt ny kriminalisering. Regleringen av temat kommer att utvärderas mera ingå-

ende i ett senare skede, om resurserna tillåter det.

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen kommer att ha obetydliga ekonomiska konsekvenser, som i huvudsak kommer att bestå av kostnader till följd av att antalet straffprocesser som gäller hemfridsbrott ökar.

Propositionen har inte några betydande konsekvenser för myndigheterna. Det kommer antagligen att förekomma en del tillämpningssituationer, men det utvidgade området för straffbarhet kommer dock inte att öka myndigheternas arbetsmängd speciellt mycket.

Syftet med propositionen är att minska trakasserier och förbättra ställningen för dem som utsätts för sådana.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. Utlåtande om utkastet till regeringsproposition begärdes av Finlands Advokatförbund, Riksåklagarämbetet, polisavdelningen vid inrikesministeriet, professor Kimmo Nuotio och Helsingfors tingsrätt. Utlåtanden inkom från alla remissinstanser.

Finlands Advokatförbund, Riksåklagarämbetet och polisavdelningen vid inrikesministeriet ansåg att propositionen i princip kan förespråkas men lämnade vissa anmärkningar, som har beaktats i denna proposition.

Professor Kimmo Nuotio tog inte uttryckligen ställning till om störning genom textmeddelanden bör förbjudas. Nuotio underströk att samma målsättning kan nås genom att lagen om besöksförbud ändras. Helsingfors tingsrätt ansåg att det rådande rättsläget motsvarade lagstiftarens avsikt och var motiverat. Tingsrätten understödde inte förslaget.

I tre utlåtanden framfördes en anmärkning om att det kan vara bättre att ingripa i störning genom textmeddelanden genom att sänka tröskeln för besöksförbud än genom att kriminalisera gärningen. Anmärkningen kan kommenteras som följer: Enligt den nuvarande lagen är det möjligt att meddela besöksförbud på grund av störning genom textmeddelanden när även de övriga villko-

ren för förbudet uppfylls. Det bör dock beaktas att det i praktiken är en besvärligare process för den trakasserade att ansöka om besöksförbud. Genom att ingripa i trakasserierna direkt med medel för att kriminalisera gärningen kan myndigheterna föra ärendet vidare i offrets ställe. Den som utsatts för trakasserier har fortfarande möjlighet att ansöka om besöksförbud. Fördelen med besöksförbud är att förbudet gäller en viss tid,

vanligen ett år. Under den tiden är nästan alla kontakter förbjudna.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 24 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 24 kap. 1 §, sådan den lyder i lag 531/2000, som följer:

24 kap.	skyddad plats eller gömmer sig eller stannar kvar på en sådan plats, eller
Om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning	2) stör någons hemfrid genom att föra oväsen, kasta föremål, ringa telefonsamtal, skicka textmeddelanden eller på något annat motsvarande sätt,
1 §	ska för <i>hemfridsbrott</i> dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.
<i>Hemfridsbrott</i>	

Den som obehörigen _____
1) tränger sig in eller i smyg eller genom att vilseleda någon inträder på en hemfrids- _____ Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 29 januari 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

1.**Lag****om ändring av 24 kap. 1 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 24 kap. 1 §, sådan den lyder i lag 531/2000, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

24 kap.

24 kap.

**Om kränkning av integritet och frid samt
om ärekränkning****Om kränkning av integritet och frid samt
om ärekränkning**

1 §

1 §

*Hemfridsbrott**Hemfridsbrott*

Den som obehörigen

Den som obehörigen

1) tränger sig in eller i smyg eller genom att vilseleda någon inträder på en hemfrids-skyddad plats eller gömmer sig eller stannar kvar på en sådan plats, eller

1) tränger sig in eller i smyg eller genom att vilseleda någon inträder på en hemfrids-skyddad plats eller gömmer sig eller stannar kvar på en sådan plats, eller

2) stör någons hemfrid genom att föra oväsen, kasta föremål, ringa telefonsamtal, eller på något annat motsvarande sätt,

2) stör någons hemfrid genom att föra oväsen, kasta föremål, ringa telefonsamtal, *skicka textmeddelanden* eller på något annat motsvarande sätt,

ska för *hemfridsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

ska för *hemfridsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.